

LUYỆN TẬP THAO TÁC LẬP LUẬN PHÂN TÍCH

(Về xã hội)

I – BÀI TẬP

1. Viết đoạn văn phân tích bàn về các vấn đề sau :

- Tự ti, tự phụ và tự trọng.
- Được và mất ở đời.
- Giọt nước và biển cả.

2. Đọc đoạn văn sau. Theo anh (chị), có thể đặt tên cho đoạn văn là gì ?

"Ngày xưa có ông Bá Nhạc nổi danh là thầy tướng xem ngựa. Trong đám ngựa đang gặm cỏ kia, ông có thể chỉ ra đâu là thiên lí mã, đâu chỉ là ngựa kéo xe. Cho nên thiên hạ mới có lời bàn rằng không có Bá Nhạc thì cũng không có thiên lí mã.

Khổng Minh là người tài ở đời, nhưng nếu không có Lưu Bị thì liệu có Khổng Minh hay không ? Lưu Bị không quản tuyết rơi gió nổi, chẳng ngại đường sá xa xôi, ba lần lặn lội đến túp lều tranh của Khổng Minh để cầu hiền. Nếu không như vậy thì làm sao Lưu Bị có được Khổng Minh. Cho nên nếu không có Bá Nhạc và Lưu Bị thì e rằng cũng khó mà có thiên lí mã và Khổng Minh. Thiên lí mã và Khổng Minh cần bao nhiêu thì Bá Nhạc và Lưu Bị cũng cần bấy nhiêu. Cái tài của Bá Nhạc là biết đánh giá, biết phân biệt đâu là vàng, đâu là thau. Cái tài của Lưu Bị là không những biết đánh giá mà còn biết cách đối xử với cái đã được đánh giá. Chính vì điều đó nên Khổng Minh mới đến với Lưu Bị. Còn không thì có lẽ suốt đời Khổng Minh cũng chỉ là Ngoại Long tiên sinh ở cái ngõ ngách nào đó nơi thôn cùng xóm vắng mà thôi.

Thực ra cả Bá Nhạc và Lưu Bị cũng chỉ là người biết đánh giá và biết đối xử với cái được đánh giá. Thế thôi ! Hai ông này đâu có tham gia vào quá trình đào tạo ra thiên lí mã và Khổng Minh. Thế nhưng hai ông đâu có biết rằng chính nhờ ở khâu đánh giá và sử dụng đã thúc đẩy khâu đào tạo biết dường nào. A-ri-xtốt ở thời cổ đại Hi Lạp nhận xét rằng : đánh giá một đất nước không phải là ở chỗ đất nước đó có nhiều hay ít nhân tài mà quan trọng hơn là ở chỗ đối xử với nhân tài như thế nào. Cho nên biết đánh giá và biết sử dụng quả là không dễ chút nào".

(Hà Thúc Minh, *Đạo Nho và những vấn đề văn hóa phương Đông*,
NXB Giáo dục, 2002)

3. Hãy viết đoạn văn phân tích bàn về một trong các chủ đề sau :

- Học phải đi đôi với hành.
- Tri thức trong thời đại ngày nay.
- Sự giống nhau và khác nhau giữa người máy A-si-mô với con người chúng ta.
- Nếu cuộc sống thiếu âm nhạc.
- Lòng trung thực.

II – GỢI Ý GIẢI BÀI TẬP

1. Với mỗi vấn đề được đưa ra để phân tích, cần chia tách ra được các ý nhỏ, các khía cạnh cụ thể của vấn đề. Chẳng hạn, về vấn đề *được* và *mất* ở đời có thể xem xét một số khía cạnh như sau :

- Cái được, dù to lớn, đều có thể sờ thấy.
- Mất là sự trả giá cho được.
- Cái được có giá trị và cái được phù phiếm.
- Cái mất có ý nghĩa và cái mất vô nghĩa.
- Nếu có thể, liên hệ với *Bài ca ngất ngưởng* của Nguyễn Công Trứ để có cái nhìn mới về vấn đề *được, mất* : con người phải đứng cao hơn sự được, mất cá nhân mới không bị cái được, mất trói buộc.

2. Tên gọi của đoạn trích vừa bao quát ý chủ đạo của vấn đề đặt ra trong đoạn trích, vừa hấp dẫn và thu hút sự chú ý của người đọc. Bởi vậy, để đặt tên cho đoạn văn trên, cần đọc kĩ đoạn trích, tìm hiểu nội dung, tìm ra ý chủ đạo và lựa chọn được một cách đặt tên phù hợp. Chẳng hạn có thể đặt tên cho đoạn trích như sau :

- Thiên lí mã và Khổng Minh
- Bá Nhạc và Lưu Bị
- Đánh giá và sử dụng
- Con mắt xanh với người tài và ngựa hay.

3. Khi lựa chọn các chủ đề để viết đoạn văn phân tích, anh (chị) cần xem lại bài *Thao tác lập luận phân tích* trong sách giáo khoa *Ngữ văn 11 Nâng cao*, tập một để triển khai theo những cách phân tích phù hợp.